

до ВСС 7538
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ И
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ВЪПРОСИ
НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ДОКЛАД

От Елка Атанасова – член на Прокурорската колегия на ВСС

ОТНОСНО: Участие в семинар на ЕМСС за електронно правосъдие в периода 30-31 март 2017г. в гр.Амстердам, Кралство Нидерландия

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА,

С решение на ВСС по Протокол № 7/23.03.2017г., т.25, бях командирована за участие в семинар на Европейската мрежа на съдебните съвети / ЕМСС/ на тема „Електронно правосъдие“ в периода 30-31 март-01 април 2017г. в гр.Амстердам, Кралство Нидерландия.

Семинарът на тема „Електронно правосъдие“ се организира от Европейската мрежа на съдебните съвети и се проведе в Областния съд на Амстердам / District Court Amsterdam/. Основната обявена цел на семинара бе идентифициране на ролята и мястото на съдебните системи в областта на електронното правосъдие, предизвикана от обстоятелството, че в много страни съдебните системи не са достатъчно ангажирани в разработването на новите приложения на електронното правосъдие. Семинарът ще подпомогне стратегията на ЕМСС в тази област и ще обяви началото на проект „Електронно правосъдие“, който се очаква да стартира през месец септември 2017г.

На 30 март 2017г. семинарът бе открит от г-н Хенк Навс – председател на Областния /окръжния/ съд на Амстердам, последван от встъпителни думи на г-н Фритс Баккёр -- Председател на Съдебния съвет на Холандия, който подчерта важността на обмена на гледни точки за електронното правосъдие и на споделянето на опит в тази област.

Модератор на семинара бе г-жа Дори Рейлинг – холандски съдия, с управленски опит в министерство на правосъдието /1998-2003г./ и като експерт в Световната банка /2004-2007г./.

Началото на първата сесия „Достъп до правосъдие в ерата на дигитално правосъдие“ започна с презентацията от Мерит Колварт – представител на Министерство на правосъдието на Естония, съветник по правни въпроси и информационна система в съдилищата. Г-жа Колварт представи принципите на електронното правосъдие в Естония, практиката им със създаването и функционирането на Държавен вестник в електронен вид, публикуването на електронните досиета на електронните досъдебни производства в е-портал и съхраняването на цялата документация в e-file, до които имат достъп представителите на полицията, прокуратурата, съдебната власт и администрацията на затворите. Представи се и механизма на попълване на информацията, както и възможностите за публичен достъп до нея. Всички документи са подписани с електронен подпис, като съдебните дела се пазят на цифрови и хартиени носители. Тенденцията от 2014г. е делата да се пазят само на цифрови носители, т.е. в електронен вид. Когато се създава информация за конкретно лице в електронното дело, за публикуването/ достъпа до определена част от нея, лицето може да изрази несъгласие. Целта на системата е до нея да имат равен достъп възрастни, хора с временно ограничени права /затворници/, както и лица, които не притежават персонален компютър. Достъпът се осъществява с два PIN – за идентификация и за достъп до информация.

След презентацията последва работа в групи по метода „мозъчна атака“. Всички участници в семинара бяха разпределени в три групи, като групите с работа самостоятелно в рамките на 30 минути, следваше да се обединят около отговорите на три въпроса по три теми и да ги представят обобщено пред всички участници. Метода „мозъчна атака“ осигури обмисляне на поставените три въпроса по темата за много кратко време, споделяне на идеи по тях от всеки от участниците в групата и достигане до конкретни идеи/отговори с обединяване на участниците около най-добрите от тях, които се представят пред семинара от говорител на групата. В резултат на представянето на обобщенията от трите групи се достигна до следните основни констатации от първата сесия:

- Необходим е принос от съдебната система / съдиите / при разработването на ИТ системите
- Достъпът до правосъдие може да бъде подобрен чрез употребата на образци/шаблони
- Необходимо е въвеждането на разпоредби за лица без компютърна грамотност или за лица без достъп до компютър
- Дигиталните са налагат като нормални, по-бързи, по-лесни за употреба и по-евтини
- Въвеждането на ИТ изглежда става по-лесно в по-малки страни, отколкото в по-големи
- Разработките по граждански дела изглеждат по-напреднали.

Втората сесия от семинара „Събиране на данни и големи данни. Възможности и предизвикателства“ продължи с презентацията на Барт ван дер

Слоот, Институт по право, технологии и общество – Тилбург. Презентацията постави въпроса за дефиниция на big data, за необходимостта от работа на правителствата по big data и опасността търговските дружества да превземат всичко. Посочи се, че big data са изпозват много малко в e-justice.

Презентацията отново бе последвана от работа в три групи, като разпределението на участниците в тях бе различно от това в първата сесия, но се осъществи с използването на същия метод.

В резултат на дискусиите и презентациите на говорителите на всяка от трите групи основните констатации от втората сесия по отношение на големите данни /big data/ са:

Предимства: достъп до общата информация за разрешаване на спорове / предвидимост/ помощ на съдии/ еднообразие

Недостатъци: защита/ равнопоставеност на страните/ профилиране на съдиите/ опасност от „гърсене на по-благоприятната подсъдност“

- Собствеността или по-добрия контрол на данните трябва да бъде в рамките на съдебната власт, но това може да не е възможно.
- Данните трябва да са налични безплатно за обществеността. Ролята е на Съветите на съдебната власт да предоставят достъп и да обсъдят това с Министерствата на правосъдието.
- Съществува необходимост да се погледне към ролята на Съветите на съдебната власт при публикуването на съдебните решения.

Третата сесия „ИТ системи, от поддържането на системата до това да бъдат системата“ започна с презентация на Крейг Маккориндейл - Директор „Реформа на гражданските съдилища“, Служба на съдилищата и трибуналите на Шотландия. Г-н Маккориндейл сподели, че Шотландия е обявила в момента дигиталната си стратегия – дигитални доказателства и как да се съхраняват и записват. Посочи, че от края на 2016г. съдилищата управляват сами системата за делата си, като платформата е закупена от шотландското правителство. Тепърва предстои да разработят портал с оглед достъп за външни потребители. Дискусиите в страната по отношение на възможностите на системата са детайлни, като on-line следва да бъдат само определени процедури.

След презентацията последва ново разделяне на участниците в семинара на три подгрупи, работа с „мозъчна атака“, представяне на резултатите и достигане до следните основни констатации от сесия III:

- Системите следва да бъдат ориентирани към потребителите. Съдиите/съдебните съвети/съдебните служители следва да бъдат притежатели на продукта. Кой са потребителите?
- Трябва да бъдат изготвени планове за непрекъсваемост на работата в случай на повреда или прекъсване на електрозахранването. Част от това следва да бъде паралелното съхранение на данни.
- Най-добрият подход при разработването на ИТ системи е поетапният, да се започне с малкото и да се надгражда.

- ИТ трябва да бъдат развивани, за да се подобри процеса и това следва да се обясни на съдебната власт и на обществеността. Предоставянето на онлайн публични услуги е задължение на държавата.
- Онлайн решаване на спорове – трябва ли да бъде оставено на частния сектор или трябва съдилищата да го предлагат?
- Електронни доказателства:
- трябва ли винаги да бъдат представени пред съдия, наличие на различни системи в цяла Европа
- Електронните доказателства биха могли да се използват за подобряване на качеството.
- Спестява се време, особено при разглеждане на трансграничните дела в рамките на ЕС или международни дела.

Последната сесия от семинара бе на тема „Европейска стратегия за електронно правосъдие“, а презентацията по нея бе изнесена от Марк Йорна, Ръководител на отдел, Европейска комисия, ГД Правосъдие и потребители. Г-н Йорна посочи, че в момента 14 работни групи работят по e-justice и осъществяват периодични срещи. Съществени са въпросите за сигурността на системите – въвеждане и ползване на данни, предпазването им от вируси, утвърждаването на e-Codex като международен канал за връзка.

При разпределението на подгрупи за четвъртата сесия говорител на групата, в която участвах бе г-жа Нурия Диаз Абад – Президент на ЕМСС. В резултат на работата на подгрупите основните констатации от сесия IV са следните:

- E-codex е ИТ решението, което ще предостави възможност за трансгранично сътрудничество
- Сигурни цифрови данни в MS за обмен на информация - трябва да бъде взета под внимание оперативната съвместимост
- E-Codex следва да предоставя данни за връзка с цел трансгранични контакти.
- Използване на ИТ ще направи съдебното сътрудничество по-бързо, но все още има две пречки: езикови и познаването на правните системи
- Статистиката може да подобри съдебното сътрудничество

За изкуствения интелект

- Изкуственият интелект е средство за извличане на информация, но крайното решение трябва да бъде взето от съдията
- Съдебните съвети ще имат ли роля в разработването и използването на изкуствен интелект?

Участниците в семинара направиха няколко важни обобщения –

1/. за неотложните въпроси:

- Голям обем от данни - запазване на анонимността. Това необходимо ли е, ако изкуственият интелект може да идентифицира страни/лица?
- Правата на човека и върховенството на закона – етични въпроси
- Подход насочен към потребителя

- Компютърна грамотност
- Електронна помощ за установяване - задача на съдебната система?
- Преосмисляне на процесуалните закон
- Дали развитието на ИТ някога ще бъде прекъснато?
- 2/ За ролята на съдебните съвети:
  - Предоставяне на консултации на министерствата на правосъдието
  - Включени в развитието/разработването на ИТ
  - Притежание и управление на (голям обем) данни
  - Отговорност за данните
  - Гарантиране на качеството, правата на човека, върховенството на закона
  - Отговорност за правна самопомощ?
  - За публикуване на съдебните решения? Свободно достъпни и достъпни онлайн?

Семинарът бе закрит от г-жа Нурия Диаз Абад, Президент на ЕМСС, която подчерта, че е необходима активност на съдебните съвети по отношение на електронното правосъдие, като ЕМСС трябва да работи върху предизвикателствата и възможностите в електронното правосъдие, а именно:

- Качество на правосъдието и електронното правосъдие (универсално и централизирано)
- Увеличаване на прозрачността (имената на съдиите трябва да са публични, както и правилата за разпределение на делата)
- Оперативна съвместимост на съдебните системи в ЕС/ e-Codex, чрез която съдебната власт трябва да бъде свързана, като в проекта участват и представители на съдебните съвети.
- Да се гарантира сигурност на информацията, защита и съхранение на личните данни.

Елка Атанасова
член на ВСС